

Διαχείριση πυρόπληκτων ελαιώνων

Δρ. Γ. Κουμπούρης

Ινστιτούτο Ελιάς, Υποτροπικών & Αμπέλου Χανίων
ΕΛΓΟ “ΔΗΜΗΤΡΑ”

Ζημιές από πυρκαγιά

Στοιχείο	Ζημιά	Ενέργεια
Ελαιόκαρπος	Μεγάλη ή ολική στα πυρόπληκτα Μικρή στα γειτονικά δέντρα	Συγκομιδή και έκθλιψη καρπού μη ζημιωθέντων δέντρων
Ελαιόδεντρα	Από μικρή έως και ολική	Κλάδεμα
Εξοπλισμός (αρδευτικό δίκτυο, δίχτυα συγκομιδής)	Μεγάλη ή ολική	Αντικατάσταση
Έδαφος	Μικρή. Αν όμως δεν προστατευτεί από τη βροχή η ζημιά μπορεί να είναι <u>ολική και</u> <u>μόνιμη</u>	Προστασία από διάβρωση
Βιοποικιλότητα	Τα φυτά καταστρέφονται όμως μπορούν να επανέλθουν	Προστασία του εδάφους

Άμεσες ενέργειες

Επικοινωνία με τοπικές αρχές για δήλωση ζημιάς

- σε ζωικό κεφάλαιο
- φυτικό κεφάλαιο
- και παραγωγή

Έλεγχος στατικότητας κτισμάτων, αποθηκών, στάβλων κλπ.

Εκτίμηση κινδύνου κατολίσθησης εδάφους και κατάρρευσης κτισμάτων

Άμεσες ενέργειες

Καλοκαίρι-Φθινόπωρο

Προτεραιότητα η προστασία του εδάφους – μεγάλος κίνδυνος διάβρωσης από τα πρωτοβρόχια

- **Δεν** κλαδεύουμε τα δέντρα
- **Δεν** απομακρύνουμε σπασμένα κλαδιά
- **Δεν** οργώνουμε το έδαφος
- **Δεν** ψεκάζουμε τα χόρτα
- **Όχι** βόσκηση στη νέα βλάστηση

Άμεσες ενέργειες

Καλοκαίρι-Φθινόπωρο

- Αντιδιαβρωτικά έργα από αρμόδια συνεργεία
- Τα **σπασμένα κλαδιά** μπορούμε να τα τοποθετήσουμε **στο έδαφος** έτσι ώστε να μειωθεί η ταχύτητα απορροής του βρόχινου νερού
- **Ελαφριά και συχνή άρδευση** όπου είναι δυνατό για ταχύτερη ανάκαμψη της φυσικής βλάστησης. Προσοχή να μην προκαλέσουμε επιφανειακή απορροή του νερού
- **Ελαφριά αζωτούχος λίπανση**

Η αποκατάσταση του αρχαιολογικού και ευρύτερου τοπίου της Ολυμπίας - ΕΘΙΑΓΕ, 2011

Προστασία παλαιάς γεωλίστεσης στη νότια πλευρά του Κρόνιου λόφου, με την κατασκευή κορμοφραγμάτων και κορμοδεμάτων (2-11-2007).

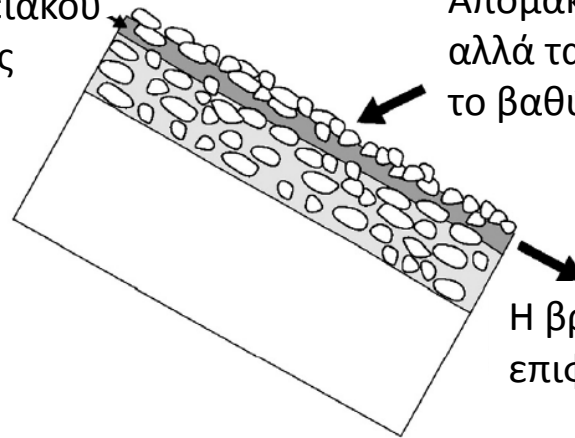

Εγκατάσταση πλώδους βλάστησης μετά από υδροσπορά στη νότια πλευρά του Κρόνιου λόφου (15-4-2008).

Κίνδυνος διάβρωσης από όργωμα εδάφους

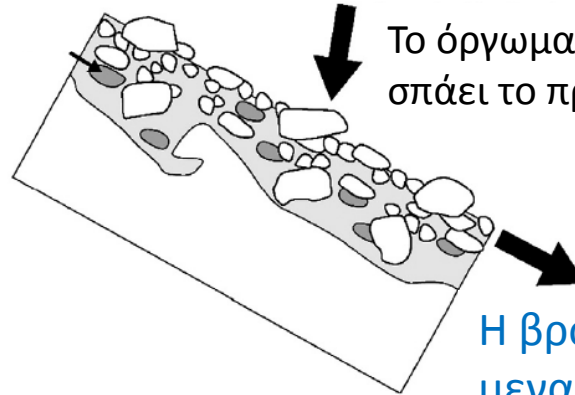
Λεπτό στρώμα
επιφανειακού
εδάφους

Απομακρύνεται το επιφανειακό έδαφος
αλλά τα πετρώδη στοιχεία προστατεύουν
το βαθύτερο έδαφος

Η βροχή παρασύρει κυρίως το
επιφανειακό έδαφος

Το όργωμα ανακατεύει τα υλικά του εδάφους και
σπάει το προστατευτικό στρώμα

Η βροχή παρασύρει
μεγαλύτερο μέρος του
εδάφους

Διαχείριση ελαιόδεντρων

- Κλάδεμα στην κατάλληλη εποχή
  - ανάλογα με κίνδυνο παγετού και σύμφωνα με τοπική εμπειρία
  - Παρατηρούμε τη φυσική αναβλάστηση του δέντρου
  - Εξετάζουμε τη ζημιά στο ξύλο (κλαδιά, βραχίονες, κορμός)
- Εξειδικευμένο κλάδεμα ανά δέντρο
  - ανάλογα με τη ζημιά
  - Εμβολιασμένο ή αυτόρριζο
  - Ιστορικό δέντρου (φυτοϋγεία, ζωηρότητα, παραγωγικότητα)
  - Σχεδιασμός γεωργικής εκμετάλλευσης

Κατηγορίες ζημιάς στα δέντρα

- Ελαφριές ζημιές

Δέντρα με εμφανή σημεία πράσινης κόμης χωρίς την καταστροφή των βραχιόνων και του κορμού

- Μέτριες ζημιές

Δέντρα με **ολικό κάψιμο της κόμης** και **εγκαύματα** στο κάμβιο, στο ξύλο, **στους βραχίονες** και **στον κορμό** έως και 25%

- Σοβαρές ζημιές

Δέντρα με **ολικό κάψιμο της κόμης** και ζημιά σε βραχίονες και κορμό μεγαλύτερη από 25%

Χειρισμοί κλαδέματος

- Δέντρα που δεν αναβλαστάνουν καθόλου έως την Άνοιξη εκριζώνονται
- Εμβολιασμένα δέντρα σε αγριελιά
  - με σοβαρή ζημιά: είτε καρατομούνται και εμβολιάζονται είτε εκριζώνονται
  - Με μέτρια ή μικρή ζημιά πάνω από το σημείο εμβολιασμού: κλαδεύονται και απομακρύνονται συστηματικά οι βλαστοί του υποκειμένου
- Στον εγκεντρισμό υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος αποκόλλησης του εμβολίου με τον άνεμο σε σύγκριση με τον ενοφθαλμισμό. Ανάγκη υποστύλωσης

Φροντίδα του δέντρου

- Άσπρισμα κορμού και βραχιόνων για αποφυγή ηλιακών εγκαυμάτων
- Κάλυψη τομών με αλοιφή για προστασία ξύλου από μολύνσεις
- Τομές με μικρή κλίση για να απομακρύνεται το νερό της βροχής και να μην σαπίζει το ξύλο
- Στους βραχίονες η κλίση κατευθύνει την αναβλάστηση
- Επιλογή βλαστών χαμηλότερα της τομής
- Δέσιμο-υποστύλωση νέων βραχιόνων όπου χρειάζεται
- Προστασία νέας βλάστησης από ξυλοφάγα έντομα

Ανάκαμψη του δέντρου

Εξαρτάται από:

- Τη ζημιά. Μικρή ζημιά- ταχύτερη ανάκαμψη
- Φροντίδες. Η άρδευση επιταχύνει την αναβλάστηση
- Το κλάδεμα. Σωστή διαμόρφωση μπορεί να δημιουργήσει ένα δέντρο ακόμα και καλύτερο από πριν τη ζημιά. **Λανθασμένο κλάδεμα μπορεί να αποτελειώσει τη ζημιά της φωτιάς**
- Έδαφος. **Διάβρωση του εδάφους από τη βροχή θα μειώσει τη δυνατότητα ανάκαμψης των δέντρων**
- Αστάθμητοι παράγοντες. Μελλοντικά **συμβάντα παγετού, πυρκαγιάς, ξηρασίας, έξαρσης εντομολογικών ή φυτοπαθολογικών προσβολών θα εξασθενίσουν τα δέντρα**
- **Βόσκηση της αναβλάστησης θα είναι καταστροφική**

Ποικιλίες ελιάς

Όπου χρειαστεί εμβολιασμός ή φύτευση νέων δέντρων:

- Προτιμάμε τις τοπικές ποικιλίες που δεν έχουν προβλήματα με το κλίμα
- Χρησιμοποιούμε πολλαπλασιαστικό υλικό εγγυημένης ποικιλίας και φυτοϋγείας από αξιόπιστα φυτώρια
- Προσαρμόζουμε τις αποστάσεις φύτευσης στα σημερινά δεδομένα

Ασφάλεια ελαιολάδου

- Με τον καπνό και τη στάχτη μεταφέρονται **τοξίνες** επικίνδυνες για την υγεία
- Οι τοξίνες μπορεί να ρυπάνουν τους καρπούς γειτονικών ελαιοδέντρων και άλλων καλλιεργειών
- Ο ελαιόκαρπος **συγκρατεί** περισσότερο κάποιες τοξίνες **λόγω του λαδιού** που περιέχει
- Όταν η πυρκαγιά κάψει **χωματερές, σκουπίδια, πλαστικά** κλπ **αυξάνεται** σημαντικά η παρουσία τοξινών
- Σε αναλύσεις λαδιού μετά τις πυρκαγιές του 2007 δεν βρέθηκαν επικίνδυνες συγκεντρώσεις τοξινών
- Διερεύνηση αναγκαιότητας αναλύσεων στην περιοχή

Νερό

- Τα επιφανειακά νερά
  - ρυπαίνονται από τη στάχτη και τα καμένα υλικά που μεταφέρονται
  - μπορεί να είναι ακατάλληλα για ύδρευση και κτηνοτροφία
- Τα υπόγεια νερά
  - Περιορισμένες συνέπειες λόγω αυτοκαθαρισμού του νερού από τα πετρώματα του εδάφους
- Αύξηση επιφανειακής απορροής νερού
- Μείωση απορρόφησης νερού από το έδαφος και αποθήκευσής του
- Αύξηση κινδύνου πλημμυρών
- Αύξηση κινδύνου διάβρωσης εδάφους

Βοσκότοποι

Αρνητική ή θετική επίδραση της πυρκαγιάς ανάλογα με:

- τη μορφή και ένταση της,
- την εποχή,
- τη διάρκεια καύσης,
- τη σύνθεση της βλάστησης του βοσκότοπου
- και το βλαστητικό στάδιο των φυτών

Βοσκότοποι

Προτεινόμενες ενέργειες για αποκατάσταση

- Απαγόρευση βόσκησης μέχρι να αναπτυχθεί ικανοποιητικά η βλάστηση
- Ενίσχυση φυσικής βλάστησης με σπορά κατάλληλων νομευτικών ειδών ή/και λίπανση
- Ρύθμιση βοσκοφόρτωσης στα επίπεδα της βοσκοϊκανότητας
- Κατασκευή τεχνικών έργων ύδρευσης, περίφραξης, πρόσβασης
- Δημιουργία τεχνητών λειμώνων για την κάλυψη ελλειμμάτων διατροφής των ζώων

Βοσκότοποι

Παραδείγματα φυτών για σπορά:

- Πολυετή ψυχανθή όπως είδη τριφυλλιού
- Ετήσια ψυχανθή όπως είδη τριφυλλιού, βίκος
- Αγρωστώδη για ετήσιες καλλιέργειες όπως αγριοβρώμη, κριθάρι
- Ψυχανθή για πολυετείς βοσκές όπως μηδική και είδη τριφυλλιού
- Πολυετή αγρωστώδη για μόνιμες βοσκές όπως φεστούκα, λόλιουμ

Προοπτικές αναδιάρθρωσης

- Η ολική καταστροφή από πυρκαγιά δίνει την ευκαιρία για σχεδιασμό από την αρχή
- Χρειάζεται προσεκτική μελέτη από ειδικούς ώστε η επένδυση που θα γίνει:
  - να δώσει βιώσιμη αγροτική δραστηριότητα
  - να προστατέψει το περιβάλλον
  - να διατηρήσει το παραδοσιακό τοπίο
  - να είναι συμβατή με τις υπόλοιπες δραστηριότητες του τόπου

Η βιασύνη μπορεί να οδηγήσει σε:

- λανθασμένες επιλογές και σε
- απώλεια κάποιας οικονομικής στήριξης που μπορεί να αποφασιστεί το επόμενο χρονικό διάστημα

Σύνοψη

- Κλάδεμα ελαιοδέντρων χειμώνα – αρχές άνοιξης
  - Πρέπει το χειμώνα να γίνουν εκπαιδεύσεις για κλάδεμα ανάλογα με την περίπτωση
- Προστατεύουμε το χώμα από τη διάβρωση
  - Όχι όργωμα – βόσκηση – ζιζανιοκτονία
  - Αφήνουμε τα κλαδιά στο χωράφι
- Βοηθάμε την αναβλάστηση με άρδευση – λίπανση – σπορά
- Συμβουλευόμαστε τους ειδικούς